

TÖRTÉNELEM ALAPSZAK

RÉGÉSZET SZAKIRÁNY

A SZAKOT GONDOZÓ INTÉZET:

Régészettudományi Intézet

SZAKDOLGOZATTAL ÉS ALAPSZAKOS ZÁRÓVIZSGÁVAL KAPCSOLATOS KÖVETELMÉNYEK

Formai követelmények:

- A dolgozatot elektronikus formában kell elkészíteni, és elektronikusan (PDF vagy Word formátumban) és kinyomtatva is be kell nyújtani. A kinyomtatott változatot 2 példányban, egy bekötött és egy fűzött kötetként kell beadni.
- A külső borítón fel kell tüntetni: „szakdolgozat” szót, a hallgató nevét, szakját és a szakdolgozat készítésének évét.
- A belső borítón fel kell tüntetni: „szakdolgozat” szót, a szakdolgozat címét és a készítés évét, a bal alsó sarokban a témavezető nevét és címét (rangját) a jobb alsó sarokban a hallgató nevét, szakját és a szakdolgozat készítésének évét.
- A szakdolgozathoz csatolni kell egy nyilatkozatot arról, hogy a munka a hallgató saját szellemi terméke.
- A dolgozat terjedelme: 20 oldal törzsszöveg (címlap, tartalomjegyzék, mellékletek és a bibliográfia nélkül) A4-es méretben, betűtípus: Times New Roman; a betűméret: 12; a sortávolság: 1,5.
- A jegyzetelésnél az Acta Archaeologica mintáját kell követni, a folyóiratok, sorozatok rövidítésénél pedig az ott megkövetelt rendszert (M. Tulok: Abbreviations of periodicals and series of archaeology and auxiliary sciences. Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 36 (1984) 333-384) kell alkalmazni. Az itt nem található folyóiratokat és sorozatokat rövidítés nélkül kell idézni.
- A szakdolgozat nyelve minden esetben magyar.

Tartalmi követelmények:

- A hallgató választhat, hogy a két tanult szakterület közül melyikből kívánja a dolgozatát megírni. A témának az oktatótt régészeti területek valamilyen jól körülhatárolható leletanyagához kell kapcsolódnia. Ez lehet szűken vett anyagközlés, állhat a dolgozat középpontjában egy anyaghoz kapcsolódó kérdéskör, vagy a terepi régészet valamilyen módszertani kérdése.
- Nem várjuk el, hogy a dolgozat új tudományos eredményeket tartalmazzon, viszont be kell a hallgatónak mutatnia, hogy képes a téma szakirodalmának összegyűjtésére, a korábbi tudományos eredmények megfelelő szintű interpretációjára, valamint a tudományos dolgozatok formai követelményének betartására.
- Alapvető követelmény a világos, érthető fogalmazás és a nyelvtani helyesség.
- A dolgozat megírásában a hallgatót témavezető segíti. A témavezetőnek fokozattal rendelkező oktatónak kell lenni, különleges esetekben a Régészettudományi Intézet külső konzulenszt kérhet fel.
- Csak akkor fogadható el egy szakdolgozati téma, ha a megfelelő színvonalú témavezetés biztosítható.

Értékelés:

A szakdolgozat értékelésére a szakgazda vagy a témavezetőt jelöli ki, vagy különleges esetben egy külső szakembert is megbízhat vele. A dolgozatra a hallgató érdemjegyet kap (1-5). Az értékelésnél a téma feldolgozásának minősége mellett alapvető szempont, a formai és a tartalmi követelmények betartása.

BA szakzárás követelményei:

A régészet szakirányon csak szóbeli vizsga van, amelynek része a szakdolgozat megvédése, az elsajátított szakterületi, muzeológiai, valamint az archeometriai (és tereptani) ismeretek számonkérése kiadott tételjegyzék alapján. Az alapszakos záróvizsga tehát az alábbi részvizsgákból áll:

1. A régészeti tereptan és az általános muzeológia (ld. témák)
2. A két választott régészeti szakterület az alapszakos záróvizsgálója (ld. témák)
3. A szakdolgozat megvédése

A záróvizsga értékelése:

A régészet szakirányon a záróvizsga eredménye a szakdolgozat védésének, ill. a szakterületi, a muzeológiai, valamint az archeometriai (és tereptani) ismeretekből történő vizsgák átlaga.

TÖVÁBBI INFORMÁCIÓK A SZAKZÁRÁSHOZ:

A régészeti tereptan és térinformatika:

1. Térképészet és földmérés az ókortól az újkorig
2. Fontos térképművek az ókortól az újkorig
3. A Magyarországon használatos topográfiai térképek
4. Régészeti terepi munkák foto- és rajzdokumentációja
5. Régészeti terepi munkák 'naplózása', a Harris-féle mátrix
6. Régészeti terepi munkák során használt műszerek
7. Régészeti térinformatikai rendszerek (adatbázisok, vektoros és raszteres fedvények)
8. Régészeti terepi munkák engedélyeztetése, jelentések készítése

Muzeológia:

1. Egyetemes múzeum és gyűjtéstörténet (múzeumi gyűjtés ókori és középkori előzményei, a nagy gyűjtemények kialakulása)
2. Magyar múzeum és gyűjtéstörténet (a magyar műgyűjtés története a kezdetektől 1802-ig, a magyar múzeumok története)
3. A régészeti örökségre vonatkozó jogszabályok
4. Múzeumi nyilvántartási ismeretek (szerzeményezés, műtárgnyilvántartás, műtárgymozgatás)
5. Kiállításrendezési alapismeretek

Tételek: Alapszakos záróvizsga témakörök szakterületek szerint:

Őskori régészet

1. A termelő gazdálkodás kezdetei a Kárpát-medencében, (Körös- és Starcevo-kultúra, délkelet európai összefüggések).
2. A vonaldíszes kerámia kultúrája a Kárpát-medencében: kialakulás, területi tagolás és időrend.
3. Neolitikus tell-kultúrák az Alföldön és a Lengyel-kultúra története a Dunántúlon.
4. Korai és középső rézkori kultúrák a Kárpát-medencében.
5. A Bádén-kultúra története a Kárpát-medencében és égeikumi kapcsolatai.
6. Rézkori fémek és kincsleletek a Kárpát-medencében.
7. A Vucedol-kultúra és kapcsolatrendszere. A Makó-, Somogyvár-, Nyírség-, és harangedényes kultúrák időszaka.
8. Tell-kultúrák a kora és középső bronzkori Kárpát-medencében. A Dunántúl a középső bronzkorban.

9. Kora és középső bronzkori fémművesség és kincsleletek a Kárpát-medencében
10. A koszideri időszak a Kárpát-medencében. A halomsíros, Piliny-, Felsőszőcs-kultúrák és kapcsolatrendszerük.
11. Az urnamezős, Gáva- és Kyjatice-kultúrák időszaka.
12. Késő bronzkori fémművesség és kincsleletek a Kárpát-medencében.
13. Kelet-Magyarország és a Duna-vidék a preszkíta időszakban.
14. A szkíta kor az Alföldön.
15. A Hallstatt-kultúra a Dunántúlon és a szomszédos területeken.
16. Kelta etnikum és latinizálódás a Kárpát-medencében. (A Hallstatt D és a La Tène A-B periódusok)
17. A La Tène-kultúra virágkora a Kárpát-medencében. (A Kr.e. III. századi kelta vándorlások és a keleti kelta kulturális és művészeti koiné.)
18. Az oppidumok kora. (A városi jellegű települések kialakulása. A La Tène-kultúra vége).

Antik (görög-római) régészet

1. Az Égeikum bronzkora: kialakulás, időrend, területi felosztás
2. A mίνoszi palotakultúra
3. A mykénéi világ
4. A geometrikus Görögország: a görög polis kialakulása és a gyarmatosítás
5. Görög templomok és szobrászati díszítésük az archaikus korban
6. Athéni feketealakos és vörösalakos vázafestészet az archaikus és a klasszikus korban
7. A hippodamosi városépítészet kialakulása és története
8. Athén Periklés korában: az Akropolis-program és hatása a görög világban
9. A klasszikus kor szobrászata a Kritios-ifjútól Lysipposig
10. A hellénisztikus kultúra központjai: királyi székhelyek, új városok
11. A pergamoni urbanisztika és a hellénisztikus „barokk”-szobrászat
12. Klasszikus és hellénisztikus görög festészet: írott források és az emlékanyag (sírfestmények, római másolatok, kavicsmozaik)
13. Az etruszk eredetkérdés: etruszk kultúra a kezdetektől az orientalizáló kor végéig
14. Az etruszk temetők művészete: temetők, sírtípusok és sírmellékletek, a sírok szobrászati és festészeti díszítése
15. Etruszkó-itáliai templomépítészet: a római templom kialakulása
16. Róma születése: kezdetektől a Köztársaságkorig
17. Etruszk és korai római urbanisztika; római coloniák a Köztársaságkorban
18. A Köztársaságkor szobrászata, különös tekintettel a portréra és a történeti domborműre

Római provinciák régészete

1. Pannonia története és régészete a korai császárkorban

2. Pannonia története és régészete a Kr. u. 3. században
3. Pannonia története és régészete a késő császárkorban
4. A római közigazgatás története a királyság korában
5. A római közigazgatás története a köztársaságkorban
6. A római közigazgatás története a császárkorban
7. A római császárkori művészet előzményei
8. A római császárkori művészet a principatus korában
9. A római császárkori művészet a dominatus korában
10. A Római Birodalom határvédelmi rendszerei
11. Római fegyverzettörténet
12. A római hadsereg felépítése és szerepe a közigazgatásban
13. A római kori települések típusai és jellegzetességei
14. Római kori városépítészet
15. Temetkezés és halotti kultusz a római császárkorban
16. Ipar a római császárkorban
17. Kereskedelem a római császárkorban
18. Pannonia gazdaságtörténete

Népvándorlás kori régészet

1. A szarmaták régészete az Alföldön
2. Germánok a Kárpát-medencében a római császárkorban (kvádok, vandálok, gótok)
3. A hunok Európában (eredet, vándorlás, keleti elemek)
4. Germánok a Kárpát-medencében az 5. században (Tiszadob-kör, Untersiebenbrunn-horizont, germán népek leletanyaga a hun kor után)
5. A késő antik kontinuitás kérdése az 5. századi Pannóniában
6. Gepida leletanyag a 6. században az Alföldön, Erdélyben és a Szerémségben (soros temetőik és települések)
7. A langobardok (eredet és pannóniai leletanyag)
8. Az avarok eredete és megtelepedése a Kárpát-medencében, sztyeppei alapok, fejedelmi leletek
9. Az avar kori anyagi kultúra késő antik és germán elemei (bizánci kapcsolatok, Keszthely-kultúra, romanizált és germán népesség)
10. A középső avar kor problémája
11. A késő avar kori öntött fémművesség
12. Települések, kézművesség, életmód az avar korban fémművesség
13. A karoling Pannonia

14. A magyarok honfoglalása a Kárpát-medencében (előzmények, megtelepedés, kalandozó hadjáratok, európai integráció)
15. A Felső-Tisza-vidék szerepe a honfoglalás korban
16. A honfoglalók társadalma („vezéri leletek”, középréteg, köznépi temetők)
17. A honfoglalás kor díszítőművészete
18. Települések, kézművesség, életmód a honfoglalás korban

Középkori régészet

1. Az ispánsági várak kutatásának fő problémái
2. A nemesi várépítézet kezdete és formái
3. A Zsigmond-kor királyi és főúri rezidenciái
4. Kastélyok a késő középkorban és a kora újkorban
5. Buda és Sopron középkori topográfiája
6. A középkori kézműves műhelyek régészeti emlékei
7. A középkori városi lakóház formaváltozásai
8. A középkori székesegyházak régészeti kutatása
9. A szerzetesi templom és a kolostorépületek
10. A középkori falusi templomok régészete
11. Az Árpád-kor falusi lakóháza
12. Lakóház, telek és falukép a 15-16. században
13. A falusi háziipar tárgyi emlékanyaga
14. A középkori fegyverzet legfontosabb elemei
15. A temetkezés formái a középkorban
16. Az ágyúk korának hadiépítészete
17. A kora újkori viselet tárgyi emlékanyaga
18. A fazekasipar legfontosabb termékei az Árpád-kortól a kora újkorig

AZ OKLEVÉL MINŐSÍTÉSE:

Az oklevél minősítését a szakdolgozatra kapott és a záróvizsgán megszerzett érdemjegyek számtani átlaga adja, egész számra kerekítve.